

Bruselj, 13. maj 2025
(OR. en)

8853/25

CULT 48
JEUN 68
AUDIO 39
PI 86
EDUC 145
EMPL 173
SOC 276
DIGIT 86
RECH 204
STAT 24

IZID POSVETOVANJA

Pošiljatelj:	Generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	delegacije
Zadeva:	Sklepi Sveta o podpori mladim umetnikom ter kulturnim in ustvarjalnim delavcem na začetku njihove poklicne poti

V prilogi vam pošiljamo navedene sklepe, ki jih je Svet (izobraževanje, mladina, kultura in šport) odobril na seji 13. maja 2025.

**Sklepi Sveta o podpori mladim umetnikom ter kulturnim in ustvarjalnim delavcem na
začetku njihove poklicne poti**

SVET EVROPSKE UNIJE –

OB UPOŠTEVANJU:

1. svojstvene vrednosti kulture kot skupnega dobrega, umetniške svobode in kulturne raznolikosti, vloge kulturnega in ustvarjalnega sektorja pri družbeno-gospodarskem razvoju Evrope ter krepitvi evropske identitete, občutka skupnosti in načel demokracije;
2. dejstva, da so umetniki ter kulturni in ustvarjalni delavci gonilo ustvarjalnosti in inovacij, pri čemer utelešajo kulturne vrednote, spodbujajo socialno in ekonomsko kohezijo Evrope, krepijo blaginjo, raznolikost in vključevalnost naših demokratičnih družb ter trajnostno prispevajo k lokalnemu in regionalnemu razvoju;
3. vloge mladih umetnikov ter kulturnih in ustvarjalnih delavcev pri povečevanju odpornosti in trajnostnosti kulturnega sektorja;
4. ključnega prispevka mladih umetnikov ter kulturnih in ustvarjalnih delavcev h kulturni raznolikosti z njihovimi svežimi ustvarjalnimi pristopi in inovativnimi koncepti ter k ohranjanju in spodbujanju mednarodnega miru in varnosti¹;
5. dejstva, da v pravu EU ali pravnih sistemih držav članic ni jasne opredelitve pojma „mladi umetniki“ ali „mladi kulturni in ustvarjalni delavci“²;

¹ Pakt ZN za prihodnost, ki ga je GS ZN sprejela na Vrhu o prihodnosti 22. septembra 2024.

² Izrazi, uporabljeni v tem dokumentu, so podrobneje pojasnjeni v prilogi pod naslovom „Opredelitev pojmov“.

6. dejstva, da je ne glede na njihovo vlogo ali status zaposlenih ali samozaposlenih oseb ter ne glede na neenakost med spoloma in druge vrste neenakosti socialni in poklicni položaj mladih umetnikov ter kulturnih in ustvarjalnih delavcev – odvisno od zadevnega umetniškega področja – pogosto zaznamovan s prekarnostjo, priložnostnim delom in nepredvidljivim dohodkom, šibkim položajem v primerjavi z naročniki ter nezadostnim ali nikakršnim dostopom do socialne varnosti;
7. dejstva, da imajo mladi umetniki ter kulturnih in ustvarjalni delavci, ki vstopajo na trg dela, pogosto omejeno znanje o podjetništvu, ekonomiji, računovodstvu, pravnih okvirih (vključno z avtorskimi pravicami in drugimi pravicami intelektualne lastnine), dostopu do financiranja in so manj ozaveščeni o socialni varnosti;
8. dejstva, da mladi umetniki ter kulturni in ustvarjalni delavci kljub umetniškemu izobraževanju pogosto ne najdejo kakovostnega dela v kulturnem in ustvarjalnem sektorju ali pa morajo poiskati dodatne načine preživljanja;
9. vloge javnih in zasebnih kulturnih ustanov pri ustvarjanju zaposlitvenih možnosti, vključno z zagotavljanjem informacij o zaposlovanju in mentorstvu itd. za mlade umetnike ter kulturne in ustvarjalne delavce;
10. potrebe po pobudah za podporo mladim umetnikom ter kulturnim in ustvarjalnim delavcem, ki začenjajo svojo poklicno pot, ter po bolj sistematičnem pristopu k zagotavljanju podpore tem posameznikom;

11. dejstva, da mladi umetniki ter kulturni in ustvarjalni delavci na splošno veljajo za slabo plačane ter morajo biti pravično in ustrezno plačani tako, da se upošteva njihova izobrazba, dejanske kompetence in poklicne izkušnje³;
12. da pomen in narava dela, povezanega s kulturnim in ustvarjalnim sektorjem, ter zapletenost ustvarjalnega procesa v očeh javnosti niso visoko priznani;

POZIVA DRŽAVE ČLANICE, NAJ NA USTREZNI RAVNI:

13. priznajo edinstvene značilnosti umetniških poklicev in njihove zahtevne delovne pogoje, vključno z ovirami v zvezi z invalidnostjo in spolom, pa tudi socialnimi ovirami in ovirami na podlagi rase, potrebo po opredelitvi teh poklicev kot virov preživljanja ter potrebo po ustreznem spoštovanju avtorskih in sorodnih pravic ter drugih pravic intelektualne lastnine, ki se priznajo umetnikom ter kulturnim in ustvarjalnim delavcem v zvezi z rezultati njihovih poklicnih dejavnosti;
14. priznajo pomen duševnega zdravja in izzivov, s katerimi se lahko soočajo mladi umetniki ter kulturni in ustvarjalni delavci, ter spodbujajo razvoj ustreznih podpornih ukrepov;
15. razmislijo o razvoju ali izboljšanju ustrezne socialne varnosti in socialnih pravic za mlade umetnike ter kulturne in ustvarjalne delavce;

³ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 21. novembra 2023 s priporočili Komisiji o okviru EU za socialni in poklicni položaj umetnikov in delavcev v kulturnih in ustvarjalnih sektorjih (2023/2051(INL)).

16. si po potrebi prizadevajo za razvoj umetnostnovzgojnih vsebin, da bi mladim olajšali pridobivanje vseh potrebnih kompetenc v kulturnem in ustvarjalnem sektorju ter znanj o pomembnih temah, kot so zaposlitvene možnosti, podjetništvo, poštene prakse, avtorske pravice in širši okvir za intelektualno lastnino, digitalna in tehnološka orodja, vključno z umetno inteligenco – tako njena potencialna uporaba kot tudi morebitna tveganja, pravne pravice in obveznosti, socialna varnost, boj proti spolnemu nasilju in nasilju na podlagi spola ter širše boj proti vsem oblikam diskriminacije, promocija in trženje, vzpostavitev prisotnosti na spletu in ustvarjanje odnosov z digitalnim občinstvom;
17. spodbujajo deležnike, ki se ukvarjajo z izobraževanjem na področju umetnosti, naj oblikujejo projekte, ki bodo podprti v okviru programa EU Erasmus+ za izobraževanje in razvoj znanj in spretnosti mladih umetnikov ter kulturnih in ustvarjalnih delavcev;
18. spodbujajo deležnike, ki se ukvarjajo z izobraževanjem na področju umetnosti, da še naprej razvijajo in krepijo vlogo, ki jo imajo njihove službe za poklicno svetovanje ali podobne ustanove, ali po potrebi spodbujajo sodelovanje med poklicnimi svetovalci in kulturnimi ustanovami, ki delujejo v državah EU;
19. še naprej podpirajo prisotnost mladih umetnikov ter kulturnih in ustvarjalnih delavcev v kulturnem in ustvarjalnem sektorju z zagotavljanjem informacij o programu Ustvarjalna Evropa ter drugih ustreznih evropskih programih in pobudah, vključno s skladi kohezijske politike;

20. po potrebi spodbujajo in omogočajo priložnostne in neformalne oblike učenja za vse (npr. preko ljubiteljske umetnosti) ter vseživljenjsko učenje za mlade umetnike ter kulturne in ustvarjalne delavce (npr. z delavnicami in umetniškimi rezidencami), da bi spodbudili njihov razvoj in jih opremili s strokovnim znanjem in spretnostmi, potrebnimi za začetek poklicne poti;
21. razmislijo o razvoju in spodbujanju obstoječih večdisciplinarnih mrež sodelovanja med umetniki ter kulturnimi in ustvarjalnimi delavci, ki delajo v različnih kulturnih in ustvarjalnih sektorjih, skupaj s predstavniki javne uprave, podjetji, industrijo in akademskimi krogi, tudi v najbolj oddaljenih in prikrajšanih regijah ter v čezmorskih državah in ozemljih;
22. podpirajo prve javne nastope in rezultate ustvarjalnih in umetniških dejavnosti v različnih kulturnih in ustvarjalnih sektorjih ter povečajo prepoznavnost mladih umetnikov ter kulturnih in ustvarjalnih delavcev, ki začenjajo svojo poklicno pot, tako na tradicionalnih kot novih področjih, med drugim z oblikovanjem namenskih programov;
23. razmislijo o spodbujanju in razvoju učinkovitih podpornih sistemov in sistemov spodbud za zasebno pokroviteljstvo, namenjenih mladim umetnikom ter kulturnim in ustvarjalnim delavcem kot premalo zastopanim skupinam na trgu dela, s čimer bi zagotovili vključitev poštenih načel glede ustreznega plačila in delovnih pogojev v strategije financiranja;

24. ohranijo in nadalje razvijajo programe štipendiranja za mlade umetnike ter kulturne in ustvarjalne delavce;
25. razmislijo o razvoju in spodbujanju obstoječih instrumentov ali oblikovanju novih (npr. v obliki spletnega portala/vodnika/glasila), namenjenih uporabnim informacijam, najboljšim praksam in novicam o trgu dela za mlade umetnike ter kulturne in ustvarjalne delavce, ter razvoju znanja o zaposlovanju mladih umetnikov ter kulturnih in ustvarjalnih delavcev, vključno z invalidi in tistimi z manj priložnostmi;
26. razmislijo o podpori in omogočanju pobud, ki vključujejo neposredno povezavo med uveljavljenimi in mladimi umetniki ter kulturnimi in ustvarjalnimi delavci, kot so namenska srečanja za navezovanje stikov, mreženje ali programi mentorstva, da bi pomagali premostiti vrzel med izobraževanjem in zaposlovanjem v kulturnem in ustvarjalnem sektorju;
27. redno posodablajo prispevke na platformi CreativesUnite o delovnih pogojih v kulturnem in ustvarjalnem sektorju ter ukrepih, vključno s tistimi, ki se uporabljajo za ukrajinske umetnike⁴;

⁴ <https://creativesunite.eu/>.

POZIVA EVROPSKO KOMISIJO IN DRŽAVE ČLANICE, NAJ NA USTREZNIH RAVNEH IN NA SVOJIH PODROČJIH PRISTOJNOSTI:

28. v skladu z razpravami v Svetu in Evropskem parlamentu spodbujajo ustrezne pogoje za socialni in poklicni položaj mladih umetnikov ter kulturnih in ustvarjalnih delavcev kot ključno vprašanje v okviru prihodnjega strateškega okvira EU za kulturo, naslednjega delovnega načrta EU za kulturo ter stalnega dialoga z evropskimi socialnimi partnerji in deležniki;
29. spodbujajo mlade umetnike ter kulturne in ustvarjalne delavce k sodelovanju v obstoječih programih, kot so Ustvarjalna Evropa (vključno s programom Kultura premika Evropo), Erasmus+, Erasmus za mlade podjetnike in Obzorje Evropa. Poleg tega naj po potrebi oblikujejo spodbude, ki bodo mladim umetnikom ter kulturnim in ustvarjalnim delavcem omogočile izmenjavo najboljših praks in pridobivanje izkušenj v državah članicah EU in drugih državah, ki sodelujejo v teh programih. V ta namen bi bilo treba spodbujati pobude, ki zagotavljajo srečanja za medsebojno izmenjavo informacij ali skupne komunikacijske platforme med nacionalnimi kontaktnimi točkami programov Erasmus+, Ustvarjalna Evropa in Obzorje Evropa;
30. nadalje spodbujajo program Ustvarjalna Evropa, vključno z ukrepom za mobilnost Kultura premika Evropo in drugimi pobudami, ki mladim umetnikom ter kulturnim in ustvarjalnim delavcem omogočajo sodelovanje v posameznih projektih kulturne mobilnosti in programih umetniških rezidenc v vseh državah, vključenih v program Ustvarjalna Evropa, in po možnosti zunaj njih, kar jim lahko pomaga pri razvoju in poglobljanju mednarodnih strokovnih odnosov;

31. spodbujajo projekte, ki vključujejo raziskave o položaju mladih umetnikov ter kulturnih in ustvarjalnih delavcev, ki vstopajo na trg dela, ob upoštevanju delovne zakonodaje, obdavčitve in socialne zaščite;
32. spodbujajo dodano vrednost socialnega dialoga kot orodja za izboljšanje delovnih pogojev mladih umetnikov ter kulturnih in ustvarjalnih delavcev na nacionalni ravni in ravni EU ter podpirajo ukrepe, ki temeljijo na že opravljenem delu na ravni EU v zvezi z mobilnostjo, obdavčitvijo (vključno z DDV), socialno varnostjo, varnostjo in zdravjem pri delu, zagotavljanjem informacij in drugimi vprašanji, povezanimi z umetniki ter kulturnimi in ustvarjalnimi delavci, ter spodbujajo izmenjavo znanja in najboljših praks v kulturnem in ustvarjalnem sektorju;
33. ob doslednem spoštovanju njihove avtonomije, priporočajo, naj kulturne ustanove in kolektivni odbori spodbujajo sodelovanje mladih umetnikov ter kulturnih in ustvarjalnih delavcev v postopku odločanja;
34. razmislijo o tem, da bi, kadar je to ustrezno in brez nalaganja prevelikega upravnega bremena, podatke o mladih umetnikih ter kulturnih in ustvarjalnih delavcih vključili v javno statistiko;
35. po potrebi spodbujajo redne in primerljive vseevropske sisteme za spremljanje diplomantov, ki temeljijo na vseevropskih izkušnjah pilotnega projekta „Eurograduate“, da bi tako izboljšali ustreznost spretnosti v programih izobraževanja in usposabljanja;
36. olajšajo in podpirajo čezmejno prenosljivost kompetenc v kulturnem in ustvarjalnem sektorju;

37. razmislijo o podpori ustvarjanju in širitvi visokokakovostnih pripravništev za mlade umetnike ter kulturne in ustvarjalne delavce ter kulturnih in ustvarjalnih izmenjav prek ustreznih evropskih programov in pobud, vključno s kohezijskimi skladi, ki lahko pomagajo pri izmenjavi najboljših praks in povezovanju organizacij za izobraževanje, usposabljanje in mlade s tistimi v kulturnem in ustvarjalnem sektorju;
38. po potrebi še naprej podpirajo kulturno razsežnost programa Erasmus+, ki podpira projekte mobilnosti in sodelovanja visokošolskih ustanov na področju umetnosti in kulture, mladim ponuja priložnosti za odkrivanje kulture in angažma na tem področju ter omogoča tisočim ustanovam in združenjem, ki se ukvarjajo s kulturno dediščino, da razvijejo svoje izobraževalne programe;
39. razmislijo o podpori mladim umetnikom ter kulturnim in ustvarjalnim delavcem z omejenimi priložnostmi, kot so pripadniki manjšin ali osebe iz tretjih držav, pridruženih programu Ustvarjalna Evropa, ogroženi in razseljeni umetniki, ki pridejo v EU, ter jim tako pomagajo povečati njihov zaslužek in njihovo konkurenčnost na trgu dela (s pobudami, kot so umetniške rezidence, pravno svetovanje, tečaji, usposabljanje in skladi za spodbujanje ustvarjalnosti);
40. uporabljajo in nadalje razvijajo obstoječe platforme za predstavljanje najboljših praks⁵, ki obstajajo v državah članicah, da bi povečali prepoznavnost mladih umetnikov ter kulturnih in ustvarjalnih delavcev;
41. do leta 2029 ocenijo napredek pri izvajanju teh sklepov;

⁵ Npr. evropske platforme za spodbujanje še neuveljavljenih umetnikov (2021–2023): <https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/creative-europe-culture-strand/european-platforms>; program za razvoj umetnikov, ki ga financira Inštitut EIB: <https://institute.eib.org/whatwedo/arts/artists-residencies/>.

POZIVA EVROPSKO KOMISIJO, NAJ:

42. razmisli o evidentiranju obstoječih opredelitev mladih umetnikov ter kulturnih in ustvarjalnih delavcev v državah članicah, s čimer bi omogočili primerjavo podatkov med državami in različnimi področji;
43. na podlagi uspeha programa Ustvarjalna Evropa še naprej spodbuja pobude, ki so na splošno namenjene mladim umetnikom ter kulturnim in ustvarjalnim delavcem;
44. poskusi poenostaviti prijavnne postopke za financiranje s sredstvi EU, da bi zmanjšali upravno breme za mlade umetnike ter kulturne in ustvarjalne delavce;
45. razmisli o tem, da bi v okviru obstoječih evropskih programov in ustreznih prihodnjih politik razvili možnosti za mlade umetnike ter kulturne in ustvarjalne delavce;
46. nadalje razvija obstoječe tematske mreže, sofinancirane s programom Ustvarjalna Evropa, za umetnike ter kulturne in ustvarjalne delavce, ki delujejo v različnih kulturnih in ustvarjalnih sektorjih⁶, da bi sprostili potencial mladih umetnikov ter kulturnih in ustvarjalnih delavcev, ki začenjajo svojo poklicno pot;
47. še naprej spodbuja raziskave na tem področju, vključno z medsektorskimi raziskavami; izvaja analize, ki povezujejo kulturo z različnimi znanstvenimi in gospodarskimi področji, ter razmisli o vzpostavitvi interdisciplinarnih raziskovalnih mrež, ki bi jih financirala EU, s posebnim poudarkom na mladih umetnikih in ustvarjalnih delavcih, da bi preučili povezave med kulturnimi in ustvarjalnimi dejavnostmi ter znanostjo, tehnologijo, ekonomijo, socialnimi inovacijami in zdravjem.

⁶ Evropske mreže: <https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/creative-europeculture-strand/european-networks>.

Opredelitve pojmov:

Za namene teh sklepov velja naslednje:

- *Mladi umetniki ter kulturni in ustvarjalni delavci* so osebe, stare od 18 do 30 let, pa tudi še neuveljavljeni umetniki ter kulturni in ustvarjalni delavci vseh starosti, ki začenjajo svojo poklicno pot;
- *kulturni in ustvarjalni sektorji* so vsi sektorji⁷:
 - a) katerih dejavnosti, od katerih lahko mnoge privedejo do inovacij in delovnih mest, zlasti na podlagi intelektualne lastnine:
 - i) temeljijo na kulturnih vrednotah ter umetniškem in drugem individualnem ali skupinskem ustvarjalnem izražanju ter
 - ii) vključujejo razvoj, ustvarjanje, produkcijo, razširjanje ter ohranjanje blaga in storitev, ki vsebujejo kulturno, umetniško ali drugo ustvarjalno izražanje, ter povezane dejavnosti, kot sta izobraževanje ali upravljanje;
 - b) ne glede na to:
 - iii) ali so te dejavnosti tržno ali netržno usmerjene;
 - iv) katera vrsta strukture izvaja te dejavnosti in
 - v) kako se ta struktura financira.

Ti sektorji med drugim vključujejo arhitekturo, arhive, knjižnice in muzeje, umetniške obrti, avdiovizualno področje (vključno s filmom, televizijo, videoigami in večpredstavnostnimi vsebinami), opredmeteno in neopredmeteno kulturno dediščino, oblikovanje (vključno z modnim oblikovanjem), festivale, glasbo, literaturo, uprizoritvene umetnosti (vključno z gledališčem in plesom), knjige in založništvo, radio in vizualne umetnosti.

⁷ S posebnim poudarkom na tistih iz člena 2(1) Uredbe (EU) 2021/818 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2021 o vzpostavitvi programa Ustvarjalna Evropa (2021–2027) in razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1295/2013.

Viri:

- Resolucija Sveta o delovnem načrtu EU za kulturo za obdobje 2023–2026 (2022/C 466/01);
- Sklepi Sveta o dostopu mladih do kulture (UL C 326, 3.12.2010, str. 2);
- Sklepi Sveta o spodbujanju ustvarjalnega in inovativnega potenciala mladih (UL C 169, 15.6.2012, str. 1);
- Sklepi Sveta o mladih ustvarjalnih generacijah (2019/C 189/06);
- Sklepi Sveta o mladih in prihodnosti dela (2019/C 189/05);
- Sklepi Sveta o okrevanju, odpornosti in vzdržnosti kulturnega in ustvarjalnega sektorja (2021/C 209/03);
- Sklepi Sveta o krepitvi medkulturnih izmenjav z mobilnostjo umetnikov in zaposlenih v kulturnih in ustvarjalnih sektorjih ter z večjezičnostjo v digitalni dobi (2022/C 160/07);
- Sklepi Sveta o ogroženih in razseljenih umetnikih in umetnicah (2023/C 185/09);
- Sklepi Sveta o izboljšanju in spodbujanju dostopa do kulture (C/2024/7446);

- Uredba (EU) 2021/818 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2021 o vzpostavitvi programa Ustvarjalna Evropa (2021–2027) in razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1295/2013;
- Resolucija Evropskega parlamenta z dne 20. oktobra 2021 o položaju umetnikov in okrevanju kulturnega sektorja v EU (2020/2261(INI));
- Resolucija Evropskega parlamenta z dne 21. novembra 2023 s priporočili Komisiji o okviru EU za socialni in poklicni položaj umetnikov in delavcev v kulturnih in ustvarjalnih sektorjih (2023/2051(INI));
- Poročilo v okviru odprte metode koordinacije z naslovom *The Status and Working Conditions of Artists and Cultural and Creative Professionals* (Status in delovni pogoji umetnikov ter kulturnih in ustvarjalnih delavcev): <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/01fafa79-1a13-11ee-806b-01aa75ed71a1/language-en>;
- Poročilo v okviru strukturiranega dialoga *Voices of Culture: Youth, Mental health and Culture* (Mladi, duševno zdravje in kultura), 2023;
- Platforma za delovne pogoje umetnikov na CreativesUnite, na kateri so navedeni in posodabljeni rezultati raziskave skupine za odprto metodo koordinacije in njene ugotovitve: <https://creativesunite.eu/work-condition/>;
- Konvencija Unesca o varovanju in spodbujanju raznolikosti kulturnega izražanja (2005);
- Pilotni projekt Euograduate: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/51f88c2e-a671-11ea-bb7a-01aa75ed71a1/language-en>;
- Listina iz Porta Santa z naslovom *Culture and the promotion of Democracy: Towards a European Cultural Citizenship* (Kultura in spodbujanje demokracije: Na poti h kulturnemu državljanstvu v Evropi (2021);
- *Recommendation Concerning the Status of the Artist* (Priporočilo o statusu umetnika), Unesco 1980;

- *Empowering creativity: implementing the UNESCO 1980 Recommendation* (Krepitev ustvarjalnosti: izvajanje priporočila Unesca iz leta 1980); 5. svetovno posvetovanje 2023;
 - *Defending Creative Voices: Artists in emergencies, Learning from the safety of journalists* (Obramba ustvarjalnih glasov: umetniki v kriznih razmerah, izkušnje pri zagotavljanju varnosti novinarjev), Unesco 2023;
 - Smernice Evropske komisije o kolektivnih pogodbah samozaposlenih oseb brez zaposlenih;
 - Priporočilo Sveta z dne 13. maja 2024 „Evropa in mobilnost“ – priložnosti za učno mobilnost za vsakogar (Europa.eu);
 - Okvir Unesca za izobraževanje na področju kulture in umetnosti, 2024.
-